2e JAARGANG No. 17 • 24 JANUARI 1947

IN DE WAAGSCHAAL

WEEKBLAD onder redactie van Dr. K. H. Miskotte (hoofdred.), Ds. J. J. Buskes Jr., Ds. K. H. Kroon, Mr. G. H. Slotemaker de Bruine, Ds. D. Tromp en Johan Winkler.

Adressen: Redactiesecretaris: Johan Winkler, Rijnstraat 126II, Amsterdam (Z.) Telef. 93579 — Abonnementen en Advertenties: N.V. Amsterdamsche Boek- en Courantmaatschappij, Singel 262, Amsterdam (C.). Telef. 47674. Postgiro 329110. Gem. Giro A 341 — Abonnementsprijs bij vooruitbetaling: f 10.— per jaar; f 5.25 per half jaar; f 2.75 per kwartaal. Losse nummers f 0.25.

HET CHRISTELIJK POLITIEK GESPREK

door

Ds J. J. BUSKES Jr.

De eindredacteur van „De Gereformeerde Kérk", collega Groenewoud, constateert, dat bij velen de vrees leeft, of de Hervormde Kerk wel in de juiste richting koerst en of die koers niet uitloopt op een erkenning van een leer, die de kerk niet mag aanvaarden.

Tot het ontstaan van deze vrees heeft de politiek in belangrijke mate bijgedragen. Men ziet vooraanstaande leidende figuren in de kerk op politiek terrein samengaan met groepen, die vroeger bij links werden ingedeeld en men meent hier een prijsgeven van het christelijk beginsel op te merken. Zo worden politieke actie en kerkelijke beweging door elkander gevlochten. Het gevolg is geweest, dat er verwarring en wantrouwen kwam.

Ds. Groenewoud zegt:

„Het moet erkend, dat er in deze strijd veel onheilig vuur is geweest. Politieke partijschap en onverdraagzaamheid hebben een hartig woord meegesproken."

Een christelijk politiek gesprek is naar zijn overtuiging dan ook voor de naaste toekomst een gebiedende eis. Misverstanden en wanbegrippen moeten worden weggenomen, terwijl wij, wanneer het nodig is, ongehoorzaamheid aan Gods Woord zonder aarzeling bij elkander zullen moeten aanwijzen. Maar dit zal op christelijke wijze moeten geschieden. Wij zullen er ons voor moeten wachten, onze eigen inzichten al te gemakkelijk met de eisen van het evangelie te vereenzelvigen. Zelfcritiek en bereidheid om naar elkander te luisteren, zijn voor alles geboden.

Wij zijn collega Groenewoud dankbaar voor dit getuigenis en wij hopen, dat van hem het initiatief tot een serieus christelijk politiek gesprek zal uitgaan. Indien wij elkander niet ontmoeten, zullen wij al verder van elkander af groeien en zullen misverstanden en wanbegrippen onze wederzijdse verhoudig al meer bederven.

Er zijn veel misverstanden en wanbegrippen. En er zijn bovendien een felheid en een verbetenheid, die elk ernstig gesprek onmogelijk maken.

Het meest sprekende voorbeeld leveren de hoofdartikelen van „Trouw", dat zonder enig begrip voor tijd en situatie alles over één kam scheert:

„Met dezelfde wapenrusting waarmede wij de kruisbogen der oude conservatieve partij hebben weerstaan en de donderbussen van het oude liberalisme en de kartouwen van het Marxisme en de kanonnen van het radicalisme en de V 1 van het nationaal-socialisme, niet diezelfde wapenen kunnen wij ons effectief te weer stellen tegen het moderne geweld van het democratisch en personalistisch socialisme en van het communisme."

Zo tijdloos benadert „Trouw" de actuele vraagstukken, dat het schrijft:

„Ook is het een zegen als wij zien, dat een pricipiële visie op de tijd, honderd jaar geleden, een principiële stellingkeuze in de tijd, honderd jaar geleden, zo goed doordacht, zo zakelijk verantwoord, zo zuiver-christelijk waren — en die drie hangen samen! — dat zij nog volkomen bruikbaar en actueel zijn in deze tijd.

Dat betekent geen steriliteit, geen conservatisme, geen afgestompt zijn voor het nieuwe. Dat betekent wel, dat de problemen in de diepste werkelijkheid veel minder van aard zijn veranderd dan de zo zeer veranderde uiterlijke omstandigheden zouden doen vermoeden.

Dat betekent ook, dat wij in de anti-revolutionnaire politieke gedachten een wapenschat bezitten, die niet verouderd is en die niet veroudert."

Hier spreekt een zelfverzekerdheid, die eigen anti-revolutionnaire inzichten met het evangelie van Jezus Christus vereenzelvigt en waarschijnlijk de verklaring geeft van de wijze, waarop „Trouw" medechristenen, die minder tijdloos denken en niet geloven, dat de anti-revolutionnaire wapenschat niet veroudert, bestrijdt.

„Trouw" kan niet anders, tenzij het erkent, dat alleen het evangelie van Jezus Christus niet veroudert, maar dat erkent het nu juist niet, omdat voor „Trouw" het evangelie van Jezus Christus en de anti-revolutionnaire gedachtenwereld één en hetzelfde zijn.

Wanneer de gereformeerde prof. Brillenbrug Wurth het betreurt, dat „Trouw" met zo'n wereldse heftigheid strijdt tegen hen, die buiten zijn, opponeert een gereformeerde collega met deze woorden:

„De duivelse beginselen mogen niet fel bestreden worden."

Vooralsnog zien wij geen mogelijkheid om met onze mede-christenen, die zo denken, ernstig te spreken. Wij zijn naar hun oordeel nu eenmaal verkocht aan de duivelse beginselen. Zij kunnen slechts één ding: ons in naam van de anti-revolutionnaire gedachtenwereld — dat wil voor hen zeggen: in naam van het evangelie van Jezus Christus — in het aangezicht weerstaan.

Toch zullen wij voortgaan met het opruimen van misverstanden.

Eén van de grootste misverstanden, die aan een elkander begrijpen in de weg staan, is nog altijd de waardering, die zeer velen hebben voor de theologie van Karl Barth. Ds. Nieuwpoort heeft daarover in ons blad kort geleden verhelderende opmerkingen gemaakt. Hoe groot dit misverstand is, willen wij aan één enkel voorbeeld illustreren.

Een collega houdt op een jaarvergadering van een mannenvereniging een lezing over Karl Barth en zijn betekenis voor kerk en volk. In de pers komt een uitvoerig verslag onder het opschrift: „Belangwekkend referaat over Karl Barth".

Wij geven enkele citaten:

„Karl Barth is een veelzins duistere figuur."

„Karl Barth is een denkwereld op zichzelf. Hij is philosophisch van aard. Daarom is zijn theologie voor de kerk een volkomen duister boek."

„De mysterieuze God raakt maar even de horizontale lijn. De bevinding van Gods kinderen is daarom voor Barth ongerijmd."

„De Schrift is niet de openbaring. De bijbel is het boek van het horizontale vlak. Louter mensenwerk."

„Karl Barth spreekt niet over de vrucht van het lijden van Christus. Daarom loochent hij de verzoening door voldoening."

„Het geloof is niet anders dan een sprong in de afgrond."

„Wij onderkennen duidelijk het gevaar van het agnosticisme. Bij Barth kan God door den mens niet gekend worden. De mens beleeft dus Zijn toorn niet en evenmin zijn goedgunstigheid."

„Bij Barth is geen plaats voor het werk van den Heiligen Geest: het wonen van Christus' Geest in de gemeente."

Het zou ons niet moeilijk vallen aan de hand van Barth's Dogmatiek te laten zien, dat onze collega over de theologie van Barth spreekt op een wijze, die kant noch wal raakt. Het is er alles volstrekt naast. Wij zijn er zeker van — indien wij ons vergissen, zullen wij het eerlijk erkennen, al be-

(Zie verder pag. 2.)

UIT DE INHOUD

Een christelijk politiek gesprek is een gebiedende eis; misverstanden en wanbegrippen moeten worden weggenomen", — naar aanleiding van deze woorden van den gereformeerden predikant Groenewoud schreef ds. J. J. Buskes Jr. ons hoofdartikel, dat een nummer van wederom „gevarieerde inhoudt" inleidt.

Tot die inhoud behoort:

Pag. 1. Ds. J. J. Buskes Jr.: Het christelijk politiek gesprek.

Pag. 2. De episcopale kerk van Schotland.

Pag. 3. Dr. T. Dokter: Ordening en Evangelie. Ds. J. W. P. le Roy: Geen enk'le dag (gedicht).

Pag. 4. Ds. L. Nieuwpoort: Sacrament en kinderdoop.

Pag. 5. Mr. G. H. Slotemaker de Bruine: Groot en klein. Ds. J. W. P. le Roy; Maar soms ook (gedicht).

Pag.6. Ds. D. Tromp: De preek.

Pag. 7. Ds. K. H. Kroon: De wijsheid niet...

Het Christelijk politiek gesprek

(Vervolg van pag. 1.)

grijpen wij er dan nog veel minder van — dat onze collega de Dogmatiek van Barth niet gelezen heeft en dat hij zijn wijsheid put uit enkele geschriften over Barth, die in vroeger jaren verschenen zijn. Maar zo wordt het kerkvolk in ons vaderland grondig verknoeid. Er is niets tegen, zelfs alles voor, dat men, indien men dat nodig vindt, Barth bestrijdt, maar laat men hem geen dingen laten zeggen, die hij niet zegt en nooit zal zeggen. Ook het christelijk politiek gesprek zal alleen mogelijk zijn, indien men aan een figuur als Barth, die in zekere zin de man op de achtergrond is, recht doet.

Intussen is het misverstand nog niet het ergste. Erger is, dat velen zo vooringenomen en zelfverzekerd zijn, dat zij hun medechristenen, die anders oordelen dan zij zelf, niet serieus nemen, maar uitsluitend waarderen als principiële warhoofden en oppervlakkige dwazen, die zich om het welzijn van hun volk niet bekommeren.

Het loopt soms de spuigaten uit.

Wij geven weer een enkele illustratie. Het christelijk-nationaal weekblad De Spiegel geeft een uitvoerige beschouwing over het vraagstuk Nederland-Indonesië in foto's. „Laat de foto's spreken." De foto's, die gepubliceerd worden op twee pagina's, zijn van onderschriften voorzien. De groepering van deze foto's en de onderschriften zijn van dien aard, dat wij alleen nog maar van een geraffineerde gemeenheid en een gemene geraffineerdheid kunnen spreken.

Naast een foto, waarop Schermerhorn en Sjahrir elkander, nadat zij tot overeenstemming zijn gekomen, de hand reiken, staat het portret van admiraal Doorman.

Het onderschrift luidt:

„Sjahrir en Schermerhorn feliciteren elkaar met hun succes, terwijl Engeland in de vorm van lord Killearn glimlachend toekijkt. Maar achter dit alles rijzen de schimmen van hen, die stierven op de Javazee, in de kampen der Jappen, onder de kogels der sluipende extremisten, de schimmen van de vermoorde Chinezen en de christen-inlanders van Bekassi en de woorden van admiraal Doorman: ik val aan, volg mij, klinken bijna als een hoon."

Naast een foto met Javaanse vrouwen, die militair geoefend worden, wordt een plaatje gezet, waarop Nederlandse vrouwen Indonesiërs van voedsel voorzien.

Onderschrift:

„Met de ganzenstap marcheren Javaanse vrouwen in het leger der Republiek, terwijl haar seksegenoten vol overgave zich wijden aan de hulp aan ontslagenen uit de kampen van Midden-Java."

Zó worden twee pagina's gevuld.

De meest venijnige combinatie van foto's is de volgende. Aan het einde van de conferentie van Linggadjati gebruikten de deelnemers samen een maaltijd. Een foto van deze maaltijd wordt afgedrukt. Er naast komt een plaatje van enkele Nederlanders op brancards in de kampen. Dit alles voorzien van de volgende commentaar:

„De conferentie van Linggadjati werd besloten met een gezellige maaltijd, waarbij Soekarno naast Schermerhorn en lord Killearn naast Hatta in de meest gezellige sfeer genoten van overvloed, terwijl in de kampen nog meer dan 20.000 rijksgenoten in grote ontberingen wachten op bevrijding, terwijl nog duizenden vrouwen wachten op hun mannen, nu al jaren lang. Is Nederland hen vergeten?"

Lelijker, gemener en onwaarachtiger polemiek hebben wij nog zelden ontmoet. Men lette er vooral op, dat de mannen van Linggadjati in de meest gezellige sfeer genoten van overvloed. En men denke er dan aan, dat De Spiegel niet alleen een nationaal, maar ook een christelijk weekblad is. De christelijke en nationale redacteur, die deze twee pagina's samenstelde, weet natuurlijk heel goed, dat hij, vergeleken bij de mensen in de kampen van Java, iedere dag in de meest gezellige sfeer geniet van overvloed.

Hij weet natuurlijk niet minder goed, dat het redigeren van het christelijk nationaal weekblad De Spiegel een heel wat gezelliger werk is dan het werk, dat Schermerhorn in Indonesië op zich nam. En hij weet natuurlijk opperbest, dat Schermerhorn niet minder begaan is met het lot van onze landgenoten in de kampen dan hij. Of verbeeldt deze redacteur zich, dat hij een beter vaderlander en christen dan Schermerhorn is? Hoe zou hij oordelen over een foto, waarop hij in een gezellige huiskamer met een warme kachel en een goed gedekte tafel met zijn kinderen Kerstfeest viert en daarnaast de foto met de stakkerds op hun brancards in de kampen?

En dan dit onderschrift: „De hoofdredacteur van het christelijk nationaal weekblad De Spiegel geniet met zijn kinderen volop van een gezellige Kerstmaaltijd, terwijl in Indonesië in de kampen 20.000 rijksgenoten in grote ontbering, gescheiden van hun kinderen, wachten op hun bevrijding! Denkt christelijk Nederland niet meer aan hen?" Maar voelt hij dan zelf niet, hoe geraffineerd gemeen het is, om die twee foto's met dat onderschrift in het christelijk nationaal weekblad De Spiegel te publiceren?

Wij, christenen van Nederland, denken over christelijke politiek zeer verschillend en staan dan ook bij de beantwoording van actuele vragen telkens opnieuw vierkant tegenover elkaar.

Wat is onze taak?

Wij zullen samen onedele en gemene polemiek moeten uitbannen. Wij zullen samen alle mogelijke misverstanden moeten opruimen. En wij zullen met elkaar, luisterend naar het Evangelie, dat nooit verandert, moeten spreken.

Het waarachtig christelijk politiek gesprek is voor de toekomst van ons volk en onze kerk een gebiedende eis. Laten wij elkander, zo nodig, in het aangezicht weerstaan, maar laten wij nooit vergeten, dat wij samen behoren tot de gemeente van Jezus Christus.

Adeldom verplicht!

DE EPISCOPALE KERK VAN SCHOTLAND

In de „Oud-Katholiek" vinden wij de volgende bijzonderheden omtrent de Episcopale Kerk van Schotland, die ook in ons land meer bekendheid heeft verkregen door het bezoek, dat mgr. E. Lagerwey, bisschop van Deventer aan die kerk bracht. Binnenkort zal mgr. J. van der Oord, bisschop van Haarlem, als assisterend bisschop fungeren bij een bisschopswijding te Edinburg.

De bisschop van Glasgow en Galloway hoopt op 22 Januari a.s. den gekozen bisschop van Edinburg, dr. Kenneth Warner, te wijden in de kathedraal van Edinburg, de St. Mary-kerk. De bisschop van Haarlem mgr. J. v. d. Oord, zal bij deze plechtigheid een der assisterende bisschoppen zijn.

Bij den bisschop van Glasgow, dr. J. C. Halland How, den primus der Schotse bisschoppelijke kerk, heeft mgr. E. Lagerwey bij zijn bezoek aan Engeland in September l.l. gelogeerd. Bij deze gelegenheid hebben, zou men kunnen zeggen, de beide kerken, die zoveel gemeen hebben, elkaar ontdekt en vriendschap gesloten, welke de bestaande intercommunie heeft bevestigd en meer inhoud gegeven. Toen is afgesproken, dat de bisschoppen der beide kerken elkaar zouden uitnodigen om wederkerig aan bisschopswijdingen deel te nemen. Nu wordt dus deze belofte voor de eerste maal vervuld.

Een en ander is een goede gelegenheid om over de kerk van Schotland wat te vertellen, alsook over het gebouw, waarin de plechtigheid zal plaats vinden, en waar de bisschop van Deventer tweemaal mocht preken en eenmaal met den dienstdoenden priester de heilige eucharistie vieren.

De bisschoppelijke kerk van Schotland is niet de Anglicaanse kerk, maar de oorspronkelijke kerk van Schotland. Zij is wel in volle gemeenschap met de kerk van Engeland en de overige Anglicaanse kerken in de wereld, dus ook met de oud-katholieke kerken in Europa en Amerika. Zij is feitelijk twee eeuwen ouder dan de kerk van Engeland. Ze is geen secte, maar de Schotse tak van de ene heilige, katholieke kerk.

De oudste zendeling, van wien we de naam kennen, is bisschop Ninian geweest een Brit, die te Rome opgevoed en gewijd is.

In 563 kwam de bekende Columba, een Ierse monnik met 12 gezellen zich op Iona vestigen. Hij trok met andere evangeliepredikers door de Hooglanden en over de eilanden en voltooide de bekering der Saledoniers Iroscotten. In 635 ging Aidan, een monnik van Iona, naar North-Humbrie en won Noord-Engeland voor Christus. Een mensenleeftijd later trok St. Willibrord vandaar naar Wiltenburg, nu Utrecht geheten, en legde de oudste banden met de Angelsaksische wereld.

De oude Schotse kerk was even katholiek, als de onze het was en is. Ze was in volle eenheid met de gehele kerk in het Westen, en eerde de stoel van Rome als hoofd der kerken, maar had haar eigen ritus en eigen gebruiken, welke zij niet wilde opgeven Een nieuw tijdperk begon met de komst van de Engelse prinses Margaretha, die voor Willem den Veroveraar was gevlucht Door haar en haar zoons is Schotland aan Engeland verbonden geworden en ontstond een kerkelijke toestand, welke aan de overige kerk in het Westen gelijk was. Er kwamen bisdommen en gemeenten; er kwam orde in het kloosterwezen.

De kerk werd de grote beschavende factor in het land en de steunpilaar voor de nationale vrijheidsstrijd. In 1138 verscheen voor het eerst een pauselijk gezant en de jurisdictie van Rome werd erkend, maar de kerk handhaafde haar onafhankelijkheid en weigerde den aartsbisschip van York als primus te erkennen, en wilde ook niet aannemen, dat de Paus macht had leden der Schotse kerk te excommuniceren. De Schotse kerk nam aan, dat de Paus onder een algemeen concilie staat, zelfs liet de catechismus van 1552 alles wat op den heiligen Vader betrekking had weg.

In 1560 werd de oude kerk omvergeworpen. Stellig was „Hervorming" zeer nodig, maar de Schotse „reformatie" was een „revolutie". De grote hervormer John Knox noemde haar een vergadering van Satan en bracht „een nieuw geloof, een nieuw ambt, een nieuwe liturgie", alles naar de leer van Calvijn. Feestdagen werden afgeschaft en de Zondag werd een Joodse Sabbath. De kerken werden geplunderd en zelfs afgebroken de bezittingen werden door de edelen in bezit genomen.

Het Schotse Christendom was nu in drie stukken gebroken; 1ste de harde Hervormden oftewel Presbyterianen, 2de hen die alle hervorming weigerden en die op den duur Roomsen genoemd werden 3de een middenpartij, die hervorming, geen omvorming wilde; hun hoogste eis was: herstel van het bisschopsambt en zo kregen zij de naam Episcopalen (van Episcopos-bisschop). Allengs wonnen zij de in 1560 verloren wezensdelen van het katholieke geloof en de katholieke kerkorde terug. De strijd duurde 130 jaar ongeveer. Onder Jakobus VI werd het episcopaat hersteld, en in 1610 werden er bisschoppen in Engeland gewijd, want er waren in Schotland geen overgebleven. De grote kerkelijke feestdagen, het heilig Vormsel, knielen bij de heilige Communie werden hersteld, maar de poging van Karel I om de bezittingen der kerk terug te verwerven en het gebedenboek weer in te voeren, leidden tot een verbond der edelen, met de Presbyterianen, het „Covenant" tegen Pausdom en Prelatuur. In 1638 volgen de uitdrijving der bisschoppen, een burgeroorlog en de val der monarchie.

Na de herstelperiode in 1660 was het episcopaat door het parlement en het grootste deel van het volk aanvaard, alleen de uiterste Covenanters waren er tegen. Maar toen in 1688 Jakobus VII was afgezet, weigerden de bisschoppen Willem (van Oranje) als koning te erkennen. Daarom sloot koning Willem zich aan bij het Presbyterianisme, dat in 1690 volledig was georganiseerd en wat tot gevolg had, dat bisschoppen, priesters weder werden weggejaagd.

Dus werd de kerk opnieuw om politieke redenen uitgebannen. Een eeuw duurde de vervolging. Kapellen werden afgebroken, geestelijken gevangen gezet of verjaagd, leken gebrandschat, van hogescholen en ambten uitgesloten en met het gevolg, dat de kerk „de schaduw van een nevel' werd Maar zij ging door, bewerend dat zij „het katholiek overschot der Schotse kerk" was. In schuilhoeken en particuliere huizen, schuren, in het open veld, tussen de heuvels, werd dienst gedaan. In 1784 wijdden Schotse bisschoppen in een gewoon huis den eersten bisschop van Amerika. In 1792 werd de strafwet tenslotte ingetrokken en de kerk herleefde. In de 19de eeuw verrezen kerken en kathedralen, scholen en seminarie, zuster- en weeshuizen. Er zijn nu 7 bisschoppen en 320 priesters en diakenen, die 410 kerken bedienen en 120.000 mensen verzorgen, maar waarschijnlijk zijn er nog tenminste even veel, die niet bereikt worden.

TOENADERING

Er zijn tekenen, die wijzen op een beginnende toenadering tussen de Wereldraad der Kerken en de Russisch-Orthodoxe kerk onder leiding van het Patriarchaat van Moskou. Dr. W. A. Visser 't Hooft, secretaris van de Wereldraad van kerken, die nu 94 Protestantse en Oost-Orthodoxe kerken uit 34 verschillende naties omvat, verklaarde onlangs, dat hij ook met het Patriarchaat van Moscou „in contact" was.

De Wereldraad van Kerken geeft als zijn oordeel over de situatie der Russische Kerk te kennen, dat er voor de Kerk in Rusland wel steeds moeilijkheden zijn wat betreft de verkondiging van het Evangelie en de godsdienstige opvoeding der jeugd, maar dat zij thans toch groter vrijheid heeft dan op enig ander tijdstip na de revolutie. Eveneens wordt bekrachtigd, dat de Russische regering een minder onvriendelijke houding tegenover de kerk inneemt dan de communistische partijen in de door Rusland bezette gebieden van Zuid- en Oost-Europa.

De verhouding van de Wereldraad van Kerken tot de Rooms-Katholieken is nog steeds officieel negatief: Rome beschouwt zichzelf als de enige ware Kerk, en verschillende pogingen tot contact, als b.v. de New-Yorkse rede van den aartsbisschop van Canterbury tijdens diens reis naar Amerika van onlangs, zijn door het Vaticaan van de hand gewezen. Maar in de practijk bestaat er een zekere samenwerking. Zowel in Frankrijk als in Nederland werden Katholieken en Protestanten door de nood gedwongen om met elkaar samen te werken, teneinde verschillende problemen op te lossen; momenteel werken Franse Jesuiten samen met Protestantse theologen aan een gemeenschappelijk werk over het Protestantisme. Daarom leeft er in de Wereldraad van Kerken steeds nog hoop om tot samenwerking te komen.